

צפית לישועה

מ א ת

הרב ישראל מאיר הכהן
בעל החפץ חיים



מאמר

צפית לישועה

וכו שלשה פרקים

פרק א.

הנה בעו"ה אנו רואין בכמה מקומות שנתמוטט הדת מאד מאד ומנתקין הבנים מילדותן מתורת ה' ימה שלא היה כן באיזה שנים שלפנינו וכאשר נחקה היטב על סיבת הענין יש כמה דברים, ועיקר הסיבה הוא רפיון האמונה, שהאמונה בעולם הנצח בשכר ועונש ובביאת המשיח ובכל יעודי התורה היא נתנה אומין לישראל בכל דור לישא כל המצוקות והתלאות ולעמוד עבור דתם במסירת נפש הן בעצמן הן את בניהם, שיפה היה האב לראות את בנו שחוט לעיניו על קדושת השם להשיב נשמתו טהורה לאלוקי השמים מלראותו בגרם האושר אם חלילה יסלף דרכו מדרך התורה והמצוה.

אכן בעוה"ר כהיום הצליח מעשה שטן ע"י שלוחיו הרבים לרפות שרשי האמונה מקרב ישראל, הן בשכר

ועונש הן ביעודי הנביאים, וכאשר רואין גודל המצוקות והתלאות שעוברין עלינו בכל יום מדמין בנפשם שהקב"ה המתיר פניו ממנו לגמרי, ומתיאשין מן הגאולה ואינן מחכינן למלכות שמים כלל, וכל אחד פונה לעצמו ומבקש עצות הן בהיתר הן באיסור איך לפרנס עצמו וב"ב. ויותר מזה שאפילו התמימים והישרים י"א בראותם גודל הפריקת עול שנתתה בעו"ה שהוקל בכמה מקומות ענינים החמורים שבחמורים כגון דברים שתייבה התורה עליהן מיתה זכרת (כגון חילול שבת דכתיב מהלליה מות יומת ועריות דחייבו טבילת נדה שהיא בכלל כל עריות כמו שכתוב בפרשת אחרי מות) נפל לכן בקרבן וחושבין איך נוכל לקוות בדורנו לרחמי שמים אחרי שהפירו תורת ה' באופן נורא כזה, ועי"ז ממילא מתרפין לגמרי אפילו לראות לתקן איזה אנשים שנוכל להצילם מרדת שחת.

וע"כ מצאתי חובה לנפשי להעריך לפני הכל את אמיתת הענין, שאדרבה בזמנינו יותר קרוב לצפות לישועה, והא דלכאורה כאשר יסתכל האדם בתנאי גאולה האחרונה הכתובה בפרשת נצבים שתהיה כאשר נשוב אל ה' לשמוע בקולו ככל המצוה אשר ציוונו בכל לבבינו ובכל נפשינו אנחנו ובנינו ואז ישיב

ה' אלהינו את שבותינו וגו' כמבואר שם. וכפי מה שאנו רואין כעת לא אבשיר דרא כלל ודבר זה נותן מקום להתיאש וכפי מה שכתבנו למעלה אבל התשובה ע"ז הוא כפי מה שנבאר. דהנה לכאורה קשה לנו זאת על חז"ל עצמם שמסרו לנו חכמי המשנת הגמרא בסימני הגאולה סימנים שאינם לשבח כלל כמו שאמרו במשנה סוף סוטה ובסנהדרין (צ"ו) בעקבא דמשיחא חוצפא ימני וכו' ואין תוכחה, נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו בפני קטנים, בן מנבל אב, בת קמה באמה וכלה בחמותה, אויבי איש אנשי ביתו וכו' עוד שם, חכמת הסופרים תסרת, ויראי חמא ימאסו והאמת נעדרת, ובסנהדרין איתא דהיינו שנעשית עדרים עדרים והולכת לה, פיי שתחמר האמת מן העולם יום יום בשמף גדול מאד. עוד שם אין בן דוד בא וכו', עד שירבו המלשינות וכי"ב דברים רבים וכמה מהם סמכו גם על דברי תורה והנביאים, ואנו רואים בעו"ה שנתקימו כולם בדור הזה (וגם כל שאר הדברים מענין המצוקות ג"כ נתקימו כולם) ולכאורה יפלא דהלא מפסקי התורה נראת להפך שהגאולה תהיה כאשר נשוב אל ה', כמש"כ והיה כי יבואו אליך וגו' הברכה והקללה ושבת עד ה' אלהיך ושמעת בקולו וגו' ואז ישיב ה' את שבותך וגו' והוא דבר הבטחה מד' שכן יהיה בודאי וכמו שכתב הרמב"ן.

ותנה יש כמה תשובות לכאר הענין (ע"ש במנהדרין
צ"ז ע"ב ודף צ"ח). אבל ביאור הענין הקרוב לפשוטו
הוא כך דשניהם אמת, דבאחרית זמן הגאולה ימצאו
שני סוגי אנשים ושניהם עזרו בקירוב הגאולה כאשר
נבאר, שימצאו חלק אנשים בישראל אשר יתחזקו עצמם
לעבוד את ה' בכל לבבם ובכל נפשם הם וכניהם והם
הם שלומי אמוני ישראל עובדי ה' שבדור הזה, שכומן
שיתרכו המתפרצים העומדים לפרוץ ולהרוס דת קדש
ע"י ריבוי ספרי הפוקרים אשר יפיצו בקרב העם או
שארי עצות של תאוה וזמדה שלוחי דיצה"ר, הכחות
אשר יגרמו לפרוק עול מלכות שמים עול התורה
והעבודה, בעת הזאת השרידים משלומי אמוני ישראל
המתחזקים ומתאמצים לשמור כל חוקי התורה שלא
להתרפות ממנה, וגם את בניהם ילמדון להחזיק בתורת
ה' ושלא לסור מכל הכתוב בה ימין ושמאל, כודאי
מדרגתם עולה למעלה כי יגיע להם הדבר בקושי גדול
וכחרף נפש תרבה יותר מדורות הקודמים, וידוע מה
דאיתא באדר"נ דפעם אחת בצער שקול ממאה פעמים
שלא בצער, ועבודת השי"ת כעת היא מתורה ונקיה
שאין בה מטרה לכבוד או שארי פניות כי אדרבה
נתקיים בנו בעות"ר וסר מרע משתולל על הכריות
ויראי ה' ימאסו אצל איזה סוגי אנשים. ויש אנשים אשר

בשביל לעשות את בניהם יהודים כשרים, כדת התורה, מקבלים עליהם לחיות חיי עוני ודוחק כל ימיהם, ומשארית עמלם יפרישו שכר למלמדים ומורים שיתחזקו בניהם בתורת ה', ואינם משנים מקומם בכל ענים ודחקם למקומות הרחוקים שהפרנסה מצויה יותר, בשביל חינוך בניהם לתורה ויראה בודאי נוכל לומר דנחשב זה תשובה לה' בכל לב ונפש. וכהנה הבנים השרידים אשר ה' קורא, השמים לילות כימים על תורת ה' ומשהירים את פניהם בדוחק מזונותיהם, ורק להתדבק בתורת ה' ומצותיו כל ישעם וכל חפצם, ובזמן שנמצאו להם הרכה מפריעים ומלגלגים הם יתחזקו עצמם לעמוד על משמרתם משמרת הקודש בתורה ועבודה וכל הכתוב בתורת משה ודברי נביאים, הכל קדוש אצלם הלא מדרגתם עולה למעלה מאד בעת הזאת, וכהנה אלה הבנים מבחורי ישראל אשר מצוקת הזמן יעבר עליהם ובתוך מצוקתם יתחזקו לשמור דת ה', ובכל יכלתם ויפעלו בעצמם לחיות בלחם צר ומים לחץ ורק שלא יבא פגול לתוך פיהם ובזמן שנפשם רעבה וצמאה ועיפה ולא יום אחד ושנים אלא כמה וכמה ימים ושנים, ובכל ענים ומרודם לא יבעטו ח"ו אלא עוד נפשם בהם תתמוגג על מעומם בתורה ובמצוות ה' אשר אין בידם לעשות כראוי, האין זה

תשובה לה' בכל לב ובכל נפש כי עבודתם לה' היא
עבודה שלמה אשר זכות אחד מהם יכריע הרבה והרבה
כהנה וכהנה.. כיו"ב שאנו רואין קדושת עם ישראל
שבתהגברות מצוקת הזמן על כל אחד עד מאד ואעפ"כ
מתחזקים בכל נפשם לשמור חוקי התורה הם ובניהם
ובאים ומתפללים ובוכים ומתודים לפני הקב"ה,
ומצדיקים דינו וקובעים עתות לתורה ובכל ענים ודחקם
ירבו לרחם ולעשות חסד אחד עם חברו בכל מיני
השתדלות והתחכמות איך להטיב ולהשכיל אל דל,
ועל כל האנשים האלו בודאי קרוב מאד לומר שנתקימו
בהם פסוקי התורה, והיה כי יבואו עליך כל הדברים
האלה, הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבות אל
לכביך וגו', ושמעת בקולו ככל אשר אנכי מצוה היום
אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך, כי אלה השרידים
שלומי אמוני ישראל שבים אל לבם ויודעים חומר
העבודה והמצוה אשר עליהם, ומוסרים נפשם לקיים את
התורה הם ובניהם.

אמנם גם זאת הגידו לנו חכמינו ז"ל מראש, כי לא
הכל יעמדו במדרגה הזאת, ויקום דור החדש שהם
לתיפך הראשונים, שיעמדו במדרגה שפלה במצב הדת
מאד ויתנהגו כל אחד כפי הישר בעיניו (ולא יקבלו
תוכחה כמבואר במשנה) ואעפ"כ, אל יפול לבנו מזה

כי זה גופא מסימני הגאולה כי אלה הראשונים יקרכו
הגאולה במעשיהם הטובים ואלה נמי יקרכו הגאולה,
והיינו שבדורות הקודמים שהלכו תדורות
כתיקונן, וכל כלל ישראל עמדו במעמדן
האבות מסרו לבניהם את יסודי האמונה והדת
והבנים קבלו באהבה וחבה כל מה שנמסר
להם מאבותיהם (וכפי חוקי מדות הדרך ארין
שקודמות לתורה, שעל הבנים הצעירים לשמוע לקח
אביהם ואמונתנו הקדושה הלא היא מקובלת מדור דור
מאבות לבנים עד דור הראשון שהיו ששים רבוא אנשים
מבני כ' ומעלה לכד הנשים ומף שהיו כלם במעמד הר
סיני, והם ראו את הכל בעיניהם, וכדכתיב היום הזה
ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי) וכמו שאנו
אומרים ודבריו היים וקיימים כז' על אבותינו עלינו
ועל בנינו ועל דורותינו וכו' וכל ישעם וחפצם הן
מהאבות והן מהבנים היתה רק זאת לזכות בתורה
ומע"ט ולעשות רצון אבינו שבשמים. ואז לא היתה
הנחיצות כ"כ בקירוב הגאולה שמצב הדת עמד על תילו
ובאריכות הגלות נתגדל ונתרבה זכותן של ישראל
מדור דור הן מהזכויות בעצמם שנתוספו מכל דור והן
משכר ההמתנה שישראל מחכין ומצפין לביאתו של
משיח זה זמן ארוך, ועומדים באמונתן ובצפיותן לישועה,

וכמו שאמרו חז"ל בסנהדרין (דף צ"ו) שכשם שאנו
 מחכיני, כן הקב"ה מחכה לגאלנו כמו שנאמר לכן יחכה
 ה' לחנכם וגו' ומאחר שהוא מחכה ואנו מחכיני למה
 לא בא, להגדיל שכר, ולכן לא מיהר הקב"ה את הקץ.
 אבל כ"ז כשהקבלה מיסודי הדת ושרשי האמונה
 היתה הזקת, ולא בא שום רפיון בקיום התורה והמצוה
 מצד האמונה, אבל בעת הזאת שבעונת"ה קמו הפריצים
 ויחללו דת קודש ע"י ריבוי ספרי עמל ודעות הפשיות
 אשר יפיצו בקרב העם, כבו כמעט את שלחבת האמונה
 המתורה מלב צעירי ישראל, והרבה התחילו למאן
 בקבלת אבותיהם והם חכמים בעיניהם נגד כל דורות
 הקודמים, וכל החכמים ונבונים וקדושי עליון שבכל
 הדורות שהיו לפנינו, שמסרו נפשם על כל חוקי מחוקי
 התורה נקלה כבודם בעיניהם, ואף נגד רבותינו בעלי
 המשנה והגמרא שהיו כמלאכי מרום מצאו איזה מהם
 עזות בנפשם לדבר נגדם, אוי לנו שכך עלתה בימינו
 והוא כנבואת חז"ל שחוצפא יסגי שגדל עד מאד בעו"ת,
 וממילא אין ביכולת האבות למסור קבלתם הנאמנה
 להבנים מיסודי הדת וחכיבות התורה והמצוה מאחר
 שימאנו לקבל, וא"כ אין שום תועלת נרצה מאריכת
 הגלות כיון שהקבלה, הולכת ונפסקת ח"ו (ועוד בעוה"ר
 אנו רואים להיפך שהבנים יפעלו גם על האבות לרעה)

ובע"כ יחיש וימהר הקב"ה הגאולה לפקוח עינים עורות
לראות באור האמיתית, כי הלילה לא יעזב הקב"ה את
בניו שיודחו, וכדכתיב כל ידח ממנו נדח, כי הם בניו
בני בחוריו אשר נמלם ונשאם מימות עולם, וכדכתיב
ואף את גם זאת כהיותם בארץ אויביהם (פי' שהקב"ה
הגלה את ישראל שיטיבו את מעשיהם שם בהגיעם
חמת המציקם, והם יוסיפו לעשות זאת גם שם, בכ"ז)
לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם,
ואמרו חז"ל לא מאסתים כימי כשדים שהעמדתי להם
דניאל חנניה מישאל ועזריה, ולא געלתים בימי יונים
שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו, לכלותם
בימי המן שהעמדתי להם מרדכי ואסתר, להפר בריתי
אתם בימי פרסיים, שהעמדתי להם של בית רבי, כי
אני אלוהיהם לע"ל.

נמצא ששני סוגי אנשים שימצאו בעת האחרונה
שניהם יקרבו את הגאולה, אלה במעשיהם הטובים
וגודל המצוקות שהם סובלים ואלה במעשיהם אשר
לא טובים ומוכן הדבר כי טוב יותר להאדם להיות
מהטובים ולא מהרעים, וכ"ז שכתבנו מרומז בתורה
בפרשת האזינו דקאי נמי בענין אחרית הגאולה (כמו
שפירשו חז"ל בסנהדרין דף צ"ז) וכדכתיב כי ידין ה'
עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור

ועזוב והיינו כי ידין ה' עמו יתנחם לגאלם (כפרש"י)
משום שגם עבדיו נתונים בצרה ויראה כי אזלת יד
פוי שהלך כוחן של ישראל להיות עוד בגולה כי אפם
עצור ועזוב היינו שאפם בתחלף כח המתזיק דת קודש
שאינו בכחן של ישראל עוד להתזיק.

וכעין זה פירשו לנו חז"ל במנהדרין שם ממקרא
זה אין בן דוד בא עד שירבו המלשינות והיינו שממעם
זה אפם עצור ועזוב שאין בכח העומדים בראשי עם
להחזיק הדת, ד"א עד שיתמעמו התלמידים ופירש"י
שמחזיקין ידי ישראל להתזירן למוטב. הרי שימצא גם
אז עבדיו נאמנים לו ית' אלא שיהיו מועטין ואין בכחם
לעצור וכן נמצא בכתוב (ירמיה ל"א) על עת תגאולה
וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמת וכתוב
בגמרא (סוטה דף כ"ב) דזרע בהמת קאי על אדם שאין
בו לא מקרא ולא משנה ולא גמרא והיינו שימצאו שני
סוגי אנשים וכנ"ל ושניהם יהיו מסייעים לקירוב
הגאולה וכנ"ל.

היוצא מדברינו שבזמנינו יש יזמר לצפות ולקוות
שיתגלה כבוד השי"ת בעולם וכפשטיה דקרא שאמר
הכתוב חי אני נאום ה' וימלא כבוד ה' את כל הארץ,
ולפ"ז צריך כל איש ישר לב להתכונן מה יהיה כשיבוא
משיח צדקינו מי יהיה אז לשם ולתהלה ולתפארת ומי

יהיה אז המאושר מאדם, אותן שדבקו בהשי"ת בעת
התגברות המצוקות והתלאות והם עמדו על משמרתם
להיות יהודים נאמנים לד' ולתורתו על פניהם יאיר אור
השי"ת, כל אחד לפי מדרגתו בידיעת התורה ובקיום
מצותיו, וכדאיתא בתנא דבי אליהו פ"א אור של ת"ח
וצדיקים לימות בן דוד ולעוה"ב כיצד וקחשיב שמה
כמה מדרגות, יש שנותנים לו מאור פנים ככוכבים
קטנים ויש ככוכבים גדולים (וכמו שאמר הכתוב
ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד) ויש שנותנים לו
מאור פנים כמו הלכנה בתחלת החודש ויש כמו בחמשה
לחדש ויש כמו עשרה לחדש ויש כמו כמ"ו לחדש ויש
כמו השמש בצאתה שעה אחת על היום ויש כמו שלש
וכו' ויש כמו שש שעות על היום וכ"ז מרומז בכתוב
ואוהביו כצאת השמש בגבורתו ע"ש.

ובאמת כ"ז מרומז כמה שאמר הכתוב ושבתם
וראיתם בין צדיק לרשע ובין עובדי אלהים לאשר לא
עבדו ואחז"ל היינו צדיק היינו עובד אלהים היינו רשע
היינו לא עבדו, אלא בין השונה פרקו מאה פעמים לבין
השונה מאה פעמים ואחד וביאורו לפי מה שהיה
עמלו בתורה ביותר יאיר אור פניו ביותר, וזהו שאמר
ודאי גם היינו שיהיה ניכר על אור פניו מדרגתו
היותר גדולה, ומסיים שם בתנא ד"א זה הכלל כל

הנושא פנים אל התורה זוכה ומקבל פני השכינה אבל
המוותם בעבירות אינו מיסב בפני המלך (פי' אפילו
לאחר שיקבל עונשו בנהיגם וינקה מעונותיו אינו זוכה
לקבל פני המלך וכענין שאחז"ל המחליט עצמו לעבירה
אין לו מחילה עולמית) בד"א בזמן שלא עשה תשובה
אבל אם עשה תשובה ומת הרי הוא כצדיק עולם
לכל דבריו.

וכעין זה איתא שם ג"כ בפ"ה וז"ל כבוד ועון
לצדיקים לע"ל ולעוה"ב כיצד הקב"ה יושב בביהמ"ד
שלו וצדיקי עולם יושבין לפניו ולכל אחד ואחד נותנין
לו מאור פנים לפי התורה שיש בו.

ודע עוד לפי מה שביארו למעלה דבסוף הגלות
ימצאו דעות נפסדות ויש שעיי"ז יבדלו מן התורה ומן
המצות וע"כ האנשים שיתחזקו או לילך בדרכי ד'
וללמוד תורתו ולקיים מצותיו נקראין אז בשם צדיקים
וזתו שאמר הכתוב ועמך כלם צדיקים היינו אותן
שישארו לצד ד' ולא נתפתו להפושעים (כן כתב באבקת
רוכל תלמידו של הרא"ש ז"ל).

וע"כ צריך כל איש להתחזק כעת בדיעת התורה

ובקיום מצותיו דאחר שיבא משיח שוב נקראים אותם

השנים שנים אשר אין בהם חפץ. וכמו שאמר הכתוב

וזכור את בוראך בימי בחורתיך עד אשר לא יבואו ימי

הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ ואחז"ל

אלו ימות המשיח שאין בהם זכות ולא חובה והטעם

כי אז יתבטל היצה"ר.

פרק שני

והנה כל מי שאינו מאמין כלל בביאת המשיח ידוע לכל שעונו גדול מנשוא שחסר לו עיקר אחד מן השלשה עשר עיקרים, וכן מי שאינו מחכה לביאתו דהיינו שמתייאש ממנו מאיזה סיבה שהיא — הוא חבירו של האיש הזה וכופר בתורה יחשב, דז"ל הרמב"ם בהלכות מלכים פי"א המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות בית דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כמו שהיו מקודם מקריבין קרבנות ועושין שמיטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה וכל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לביאתו (ע"כ, ר"ל שמתייאש ממנו מאיזה סיבה שהיא) לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה וכמשה רבינו שהרי התורה העידה עליו שנאמר ושב ד' אלהיך את שבותך וריחמך ושב וקיבצך וגו' אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו' והביאך ד' אלהיך אל הארץ וגו' עכ"ל. —

והנה באמת אנו צריכין להתבונן מן העבר על

העתיד, בעת שיצאנו ממצרים הכטיח ד' לנו כמה טובות וכתוב ביהושע (כ"ג) ויקרא יהושע לכל ישראל ויאמר אליהם וגו' וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשיכם כי לא נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דבר ד' עליכם, הכל באו לכם לא נפל ממנו דבר אחד וממנו נוכל להתכונן גם היום, בודאי יקום הכטחתו אשר הכטיח לנו בפרשת הגאולה ונאמר יבש חציר נבל ציין ודבר אלהינו יקום לעולם, ולכד מה שהכטיח לנו כתורתו הכטיח לנו ביד כל עבדיו הנביאים אודו, הגאולה העתידה בישעי' כירמ', ביחזקאל ובתרי עשר, ככולם יש נביאות על הגאולה העתידה, ומדרגה הרמה של ישראל אשר יהי' בזמן ההוא שכולם יגיעו למדרגת הנבואה וכדכתיב (יואל ג') והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם וגו' וגם כל הכבוד שיהי' להם מכל באי עולם וכדכתיב והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לד' בסוסים וברכב וגו' כאשר הביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ד', ונאמר והביאו בניך בחוצן ובנותיך על כתף תנשאנה וכלל אמר הכתוב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו, וענין איחור הגאולה כבר רמז לנו הקב"ה בעצמו ע"י הנביא הושע (קאפיטל ג') כי ימים רבים ישבו בני ישראל אין מלך ואין שר ואין זבח וגו'

אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ד' אלהיהם ואת
דוד מלכם ופחדו אל ד' ואל טובו באחרית הימים, ואמר
לנו עוד אם יתמהמה חכה לו, ביאור הדבר אם יחשוב
האדם שח"ו יתבטל הבטחתו שהבטיח לישראל, לא כן
הדבר אלא חכה לו, פי' כאדם המחכה על איזה דבר
כי באמת בודאי יתקיים, כמו שאמר הכתוב יבש הציד
נבל ציץ ודבר אלהינו יקום לעולם, ומסיים הכתוב כי
בא יבא לא יאחר וביאורו לדעתי בדרך דמיון, מלך אחד
התקצף על בנו וינזור עליו על חמש שנים שלא יהיה
בביתו ושלחו למדינה רחוקה מאד בקצה העולם אשר
בימים הראשונים היה צריך ליסע איזה שנים, ואחרי
ניהם המלך, אכן דבריו שדיבר אין להשיב ויתבונן
בנפשו מה לעשות כאשר תכלינה החמש שנים הלא
תמשך נסיעתו כמה שנים קודם שיבא לפה ויתן צו
שיעשו עבורו כל ההרים למישור ויעשה עבורו כל
המאשינעם שבעולם אשר יוכל בזמן קל לבוא לביתו ולא
יאחר בשביל הנסיעה רק זמן מעט מאוד.

כן הוא ענינינו אשר נפורנו בקצה הארץ והקיבוץ
גליות יהיה מכל ישראל כאמור ואתם תלקומו לאחד
אחד בני ישראל, ויחשוב האדם שהקיבוץ גופא ימשך
כמה שנים עד שיקובצו.

אבל באמת לא כן הוא, הקב"ה עושה כל ההכנות

מקודם עד שכשיבוא עת הקיבוץ לא ימשך הרבה וזה שכתוב אם יתמהמה חכה לו ושמא תאמר הלא ימשך הרבה הקיבוץ גופא ולזה אמר כי בא יבא, ר"ל כאשר יבא הזמן שיוכל לבא לא יתאחר כלל והוא כמו שאמר הכתוב מי אלה כעב תעופינה ר"ל כמו הענן שהוא רץ במהרה מאוד כן יהי' הקיבוץ גליות. ועצם ענין האיחוד יש תשובה פשוטה כי הנה הכתוב אומר ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמורי עד הנה והרי שם לא היו רק שבעה אומות ואפ"ה כשרצה הקב"ה לקיים ההבטחה שהבטיח לאברהם היה מוכרח זרע אברהם להמתין כמה מאות שנה עד שיושלם עונם וכהיום שהוצרך כל העולם להתברר ולבוא הכל תחת רשותו של הקב"ה ומלך משיחו כמאמר הכתוב בדניאל (קאפיטל ז') ולה יהיב שלטן ויקר ומלכו וגו' הוכרח הדבר להמשך זמן רב ויותר מזה שהגאולה הקודמת לא היה אלא לזמן כמו שכתוב בסה"ק אבל הגאולה האחרונה הזו היא אחרית כל הגליות שלא יהיה עוד שום גלות וממילא הוכרחו לתקן כל הקלקולים שהיו לישראל מיום היותם לגוי ובאריכת הגלות יתקן הכל וגם הגלות הוא צירוף גדול לברר הרע מן הטוב וכמאמר הכתוב בדניאל בסופו יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים וגו' ולכל זה צריך זמן רב.

אבל חלילה וחלילה לנו להתיאש ע"י האיחוד,
ובפרט שהנביא הגיד לנו מראש על האיחוד כי אף אם
יתמהמה חכה לו כי בא יבא וגו' וחלילה לא יפול
מדברי ד' דבר וכמו שאנו אומרין בברכות שקבעו לנו
אחר ההפסדה, ודבר אחד מדבריך אחור לא ישוב ריקם,
ובפרט בעיקר הזה שלא דבר אחד הוא שכל הנביאים
מלאים מזה וכל רבותינו בעלי הש"ס מלאים מזה והוא
עיקר ויסוד אמונת ישראל ואנו אומרים זה בברכה
ראשונה, ומביא גואל לבני בניהם ובפרט כהיום לפי
מצב ישראל שהגיע עד לעפר בעוה"ר הן בגופם הן
בנפשם וכמשה"כ שחה לעפר נפשינו היינו נפשם של
ישראל כידוע מצב הדור הצעיר דבקה לארץ בטנינו
היינו גופם של ישראל בודאי עלינו לעמוד הכן ולחכות
לישועה ובלשון הכתוב הנ"ל חכה לו דהיינו שצריך
לעמוד מוכן כמו שעומד ומחכה על איש שיבא ומי
בעת כזאת יודע אולי כבר עומד אחר כתלינו.

ואשרי למי שאינו מתיאש מלחכות לתגאולה ונותן
לב על עצמו ובניו להרבות תורה ומצות שלא תשיגנו
בושה לעת ההיא כי רק בעוה"ז שדומה ללילה הכל
מכוסה ולא ניכר צדיק לפני רשע אבל אז יתגלה הכל
וכדאיתא בתרגום קהלת על הפסוק סוף דבר הכל נשמע

ותרגם כל עובדי בני עלמא עבידין דיתפרסמון וכל
אחד יתכבד לפי התורה והמצות שיש בידו וכמשה"כ
על עת ההיא ושבתם וראיתם בין עובד אלקים לאשר
לא עבדו וכנ"ל בפרק הקודם.

פ ר ק ש ל י ש י

והנה בפרקים שעברו ביררנו מצד השכל שצריך האדם לצפות לישועת ד' ועתה נבאר החיוב ממאמרי חז"ל דהלא אמרו בשבת (דף ל"א) ששואלין לו לאדם בשעת הדין צפית לישועה (והיינו כמו שאנו מתפללין בכל יום וקרנו תרום בישועתך) והקב"ה מתרעם על האדם כשאינו מתכה למלכותו כדאיתא בפסיקתא (כמאמר גילי) שאמר הקב"ה לצדיקים לא יפה עשיתם שחיבתם לתורתני ולא חביתם למלכותי הרי אפילו צדיקים המחבין התורה דורשים מהם על צפוי לישועה, ודבר זה מקרב את הגאולה כדאיתא בילקוט איכה בשעת חורבן הבית אמר יצחק אבינו לפני הקב"ה רבש"ע שמא אין חזרה לבנים והשיב הקב"ה אל תאמר כך יש דור שהוא מצפה למלכותי מיד הם נגאלים שנאמר ויש תקוה לאחריתך נאום ד' ושבו בנים לגבולם. מכל זה נראה שרצון השי"ת שנחכה למלכותו בכל עת (ונראה שזהו שאחז"ל צפית לישועה שלשון צפיה הוא כמו הצופה שעומד במקום גבוה ומתכוונן לראות איזה דבר הדש כך צריך איש הישראלי לחכות על מלכות שמים שיתגלה בקרוב).

והנה ידוע שנזהרנו בתורה להרחיק מדברי שקר
כמו שכתוב מדבר שקר תרחק, והיינו אפילו אם הדבר
הזה איננו שקר גמור רק שיש בו קצת תערובות שאיננו
אמת ג"כ הוזהרנו בזה (עיין שבועות דף ל"א) וזהו
אפילו אם הוא מדבר עם איש שכמותו וכש"כ אם הוא
מדבר עם נשיא בישראל וק"ו בן בנו של ק"ו אם הוא
מדבר עם השם יתברך בודאי יש לזהר מלהיות דובר
שקר לפניו וכמו שכתוב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני.
והנה זהו אפילו אם איננו מזכיר שמו של הקב"ה
על ענין זה שהוא מדבר ובפרט כשהוא מזכיר שמו על
ענין זה בודאי צריך זהירות גדולה בענין זה.

וע"כ יפלא מאוד איך אנו אומרים ג"פ בכל יום
עלינו ומסיימים על כן נקוה לך ד' אלקינו לראות מהרה
בתפארת עוזיך, והלא אם היה מקוה באמת על כבוד ד'
שיתגלה במהרה היה צריך כל אחד להכין עצמו לדעת
עניני העבודה, כל ההלכות השייכות לעניני הקרבן
והמקדש (ודוגמא אם מצפין שיבוא המלך בהעיר אפילו
באיזה ספק ספיקא מקשטין כל הרחובות לכבודו אפילו
אם יהיו אלף רחובות בעיר, מספק פן יסע דרך רחוב
זו) בעבור שאז כל הדינים נוגעים למעשה — ואם ת"ח
לא ידעו בהם הלא לבזיון יהי' לו, אין זאת כ"א שבפינו
לבד אנו אומרים לפני ה' דבר שאיננו כן ובפרט להזכיר

שני שמות הקדושים ע"ה וכשיתבונן בעצמו ימצא
שמוכיר יותר מארבעים שמות הקדושים ככל שבוע
(ג"פ עלינו) ובחשבון שנה הוא מזכיר יותר מאלפים
שמות הקדושים ללא דבר כי הוא אומר לפני ד' שמקוה
שבמהרה יתגלה כבודו ובאמת אינו מקוה כלל. —

והנה על כלל ישראל יש לדון לכף זכות דהם סומכין
עצמן על הכהנים שעליהם מוטל ענין המקדש ועבודתו
אבל על הכהנים בודאי יש לתמוה מאוד כשהם
מתיאשין מללמוד דיני עבודה הלא הם בחר ד' לשרתו
ובכל יום יש ספק שמא יבא משיח צדקנו וכדאיתא
בעירנבין ד' מ"ג האומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא
אסור בכל יום לשתות יין שמא יבא היום ונפסק כן
להלכה (רמב"ם פ"ד מהלכות נזירות הלכה י"א) וידוע
מה שהיתה בעת גאולה שניה שאמר הקב"ה לחגי
הנביא שאל נא את הכהנים תורה וגו' וכן יהי' בודאי
בגאולה האחרונה וכמה יגדל הכלימה כשלא ידעו מה
להשיבן.

ובאמת מוטל ג"כ על כל ת"ח שבישראל לקבוע
עת מעתותיו לידע דינים השייכים לעניני הקודש
והמקדש דהלא ידוע מה שאחז"ל אלף נכנסין למקרא
הלק עשירי מזה יוצאין לגמרא נמצא דלגמרא הוא
אחד ממאה אנשים וכמו כל ישראל כן הוא בודאי גם

כהנים, איש למדן להכין הלכה הוא אחד ממאה וצ"מ הם אנשים פשוטים גמורים ובודאי צריכין ללמוד עמהם דיני עבודה וא"כ צריך עכ"פ כל ת"ח לידע בעצמו מתחילה דיני עבודה. וכן היה גם בזמן המקדש כדאיתא בירושלמי פ"ד דשקלים רב יהודה בשם שמואל דת"ח היו לומדים עם הכהנים דיני שחיטה וקבלה וזריקה וכן בודאי בעת הגאולה כשיעברו הים ויוצרך כ"א להביא קרבן תודה או על חולה שנתרפא שמצוי אצל כל אדם או חיובי חטאות שימצא לאלפים שעברו על חילול שבת בשוגג וכה"ג וירוצו הכל אצל הכהנים שיקריבו בעדם הקרבנות והכהנים ירוצו אצל כל בעלי תורה להבינם איך להקריב הקרבן כדין וכמה בזיון וכלימה יגיע אז לכל אחד מבעלי תורה כשלא ידעו להשיב וידיעה בעניני עבודה לידע כל פרטיה למעשה נצרך לזה כמה שבועות או חדשים.

והנה לפי גודל מצוקת הזמן שמצוי כעת בעונ"ה שנתקיימו כמעט כל הסימנים שהזכירו חז"ל בעת קירוב הגאולה (עיין סוף סוטה במשנה ובסנהדרין צ"ז וצ"ח) בודאי יש לקוות לגאולה וצריך להזדרז להכין לעבודה ובהלכותיה.

• ולך נא ראה מה שאחז"ל (סנהדרין צ"ח) לענין משיח שראה ריב"ל דהוי שרי ואמר כל מכה בפ"ע ולא

הכל ביחד והטעם השיב בעצמו כי פן יאמר לו הקב"ה
שילך לגאול בניו ולא יצטרך לעכב ועתה נוכל ללמוד
בק"ו אם רגע אחד אינו כדאי לעכב לכלל ישראל מה
נאמר אם יבוא משיח צדקנו ויאמר לנו בשם ד' להקריב
קרבנות הקבועים בשם כלל ישראל וקרבנות האמורים
בספר יחזקאל ואנחנו נהיה מוכרחים להמתין עכ"פ
איזה שבועות או חדשים*) עד שנהיה בקיאים
בהלכותיהן. לך נא וראה מה דאיתא בכבורות (דף נ"ד)
דלפיכך בטלו שלא לעשר מעשר בהמה אף שהוא מצות
עשה דאורייתא משום דאתי לידי תקלה (דכיון דאין לנו
מזבח להקריב וצריכין להמתין עד שיפול בהן מום
אתי לידי גיזה ועבודה) וקפריך הגמרא נישדי ביה מום

(*) ואל יאמר האדם הלא אז יבוא משיח ואלהו והם עתידים להגיד
לנו כל חלקי הספיקות וכמו שמובא בגמרא כמה ספיקות בשם תיקו,
ואמרו המפרשים שתיקו הוא ר"ת תשבי יתרון קושיות ואבעיות ע"ז
נשיב לו אמנם הדבר כן הוא שכל חלקי הספיקות יתברר לנו ע"י
אליהו אבל הדברים הפשוטים המבוארים בפסוק ובביאורי תורה שבע"פ
המסורה לנו כמבואר בת"כ ובגמרא הלא אנו צריכין בעצמנו לדעת כפי
יכלתינו כי הלא אליהו לא יבוא ללמוד עם כל אחד ואחד דברים שהיה
יכול לידע מעצמו ורק הספיקות אשר אי אפשר לברר יתגלה לנו על
ידו ועל הפשוטות המבוארות הלא יאמר כי היה להם ללמוד ולשנות
בעצמכם קודם שבאתי לכשר הגאולה וכמו שנאמר זכרו תורת משה
עבדי אשר צויתי אותו בתורב על כל ישראל חוקים ומשפטים ובתריה
כתיב הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו' —

בכולי עדריה קודם שנעשר את העדר (דהוא עדיין חולין ומותר להטיל בהן מום) ומשני מהרה יבנה המקדש ובעינן בהמה להקרבה ולא שכיחי עי"ש בגמרא והרי משום השש זה ביטלו מ"ע דאורייתא ולמה לא נימא מהרה יבנה הקדש ובעינן כהנים להקרבה ולא שכיחי וכנ"ל.

וע"כ כשאנו אומרין נקוה לך לראות מהרה בתפארת עוזיך צריכין אנו להתחזק שיהי' שכיחי כהנים להקרבה והיינו (** שכל מי שהוא בן תורה ובפרט כשהוא ג"כ כהן יקבע עת מעתותיו ללמוד עניני הקודש והמקדש ובזה יהי' היכר שאנו מחכים ומצפים על התגלות כבודו בעולם ונעבוד עבודתו בכל אשר יצונו.

(** ואפילו מי שאין לו שהות או שאינו מוכשר לזה יראה עכ"פ לעשות מעמד ומצב לאחרים בעלי תורה שילמדו עניני הקודש והמקדש ויחשב על שמו ע"כ מה נאה היה אלו ימצאו איוה עשירים מנדבין מנכסיהן לקבוע במקומן או במקום אחר שיאות להם חבורת אברכים גדולי תורה שילמדו הסדר ההוא ויהיו בקיאים בכל הלכותיו (וכן עשיתי בעירי שקבעתי עשרה אברכים גדולי תורה ויראה לענין זה ושמעתי שבקרוב נעשה בירושלים עה"ק ג"כ חבורה קדושה כזו ואשרי הפונה אליהם להחזיקם) ויקדשו לזה מחצית עתותם ומחצית לשאר לימודים איש איש כחפצו ביר"ד או בח"מ וישתדלו ללמוד ההלכות אלו על בורין כי כיון שהקב"ה חושב ללמודים אלו כאלו מקיימין אותם בפועל ממש צריך להשתדל ולידע כל דבר בבירור וכמו שכתב השלי"ה בספרו

ובאמת לבד הטעם שכתבנו למעלה שצריך כל
ת"ח לידע דיני עבודה כדי שידע להורות לכהנים הלא
הכהן הוא שייך רק לענין קבלה וזריקה שזה מיוחד
לכהן לבד אבל כל שאר עניני קודש בכלליהן ופרטיהן
הוא שייך לישראל כמו לכהן, כמה גדול וקדוש הלימוד
ההוא כדאיתא במגילה ל"ה שאמר אברהם לפני הקב"ה
רבש"ע שמא ח"ו ישראל חופאים לפניך ואתה עושה
להם (היינו שמך מים והפצה על כל פני הארץ) כדור
המכול וכדור הפלגה א"ל לא, אמר לפניו רבש"ע במה
אדע כי אירשנה א"ל קחה לי עגלה משולשת (דהיינו
הקרבתות יכפרו עליהן) אמר לפניו רבש"ע תינח בזמן

יש נוחלין, ובוזה תהיה התועלת כפולה כי לבד מה שימצאו בישראל
מופלגים היודעים בהלכות אלו הנהוגים בזמן המקדש (שיהיה במהרה
בימינו) עוד זאת שת"ח העוסקים בהלכות עבודה מעלה הקב"ה כאלו
מקריבין בפועל (מנחות ק"י) וכל זה הוא לבד מצות החזקת התורה
שרבה היא מאד — ויתכן מאוד כשימצא חבורה קדושה כזו שלומדים
בתמידות דיני עבודה האיש שיודע בנפשו שעבר על עון חילול שבת
והוא מחויב חסאת יבקשם שילמדו עבדו דיני הקרבת חסאת וידוע
מאמר חז"ל כל העוסק בתורת חסאת כאלו הקריב חסאת או אם הוא
אחד מארבעה שצריכין להודות כגון חולה שנתרפא או שהיה חבוש
בבית האסורים וכו"ג ובזמן המקדש היה צריך להביא קרבן תודה
ועכשיו צריך ללמוד דיני הקרבת התודה ועיין בסוף שו"ע אורח חיים
בהשמטה שם שביררנו שם ההנהגה בענין הזה, ומי יתן שיהיו הכל
מתבוננין בזה המאמר שאמר הש"י ומקיימן אותו, בודאי היה מתבטל
כל הצרות והגירושין.

שביהמ"ק קיים בזמן שאין בהמ"ק קיים מה תהא עליהן א"ל כבר תיקנתי להם סדר קרבנות כ"ז שקוראין בהן מעלה אני עליהן מקריבין לפני קרבן ומוחל אני על כל עונותיהם (והכונה שיתבונן בפירושם וכאופני הקרבתם וכמו שכתב רבינו בחיי שאין לאמר שתהיה הכונה שיהגה ויגרום לשון הפרשה בפסוקים הערומים בלבד מבלי שיתבונן בפירושם עכ"ל).

ואיתא במדרש פ' צו ובפסיקתא דרב כהנא פסיקא מ"ו ר"א בשם ר' חנינא בר פפא שלא יהיו ישראל אומרים לשעבר היינו מקריבין קרבנות ומתעסקין בהן (ר"ל גם בלימוד הלכותיהן) ועכשיו שאין אנו מקריבין אותן מהו להתעסק בהן א"ל הקב"ה הואיל ואתם מתעסקין בהן כאלו אתם מקריבין אותם, ואיתא במדרש ילמדנו אמר הקב"ה אע"פ שעתיד ביהמ"ק ליחרב והקרבנות במלים לא תשכחו עצמן לסדר הקרבנות אלא הזהרו בהן לקרות אותן ולשנות אותן (ר"ל בלימוד הלכותיהן) ואם תתעסקו בהן מעלה אני עליכם כאלו בקרבנות אתם עוסקים עי"ש עוד מה שמאריך בזה.

והנה ידעתי את התשובות אשר ישיבו כי בימינו מרדות הזמן מרובות ומשפט הקדימה לההלכות הנהוגות בזמן הזה אבל אשאלם הלא יש כמה מסכתות אשר

רוכם אינם שייכים בזמנינו למעשה כמו רוב מסכת
סנהדרין ומסכת מכות ורוב מסכת יבמות ועוד כהנה
אשר אין נוהגות בזמנינו למעשה ואעפ"כ לומדים
אותם בעיון כיאות ולמה יגרע חלק קדשים חלק הקרבנות
מבית אלהינו ממסכתות ההם, וגם משמע בגמרא
בסדר הזה היה נחשב בימי האמוראים ללמוד למעשה
כמו שאר סדרים והוא הכל מטעם שכתבנו שכיון
שהקב"ה מקבל הלימוד לקרבן כמו בזמן הבית אין
אנו יכולים לפטור עצמינו מלימוד הזה כמו שלא היו
יכולין לפטור מקרבן בזמן הבית. והוא בב"מ קי"ד
דאשכח רבה בר אבהו לאלי' וכו', ושאל אותו אליהו
למה לא למד סדר פהרות והשיבו בארבעה לא מצינא
בשיתא מצינא ופי' רש"י בארבעה בגירסא דארבעה
סדרים כגון מועד נשים נזיקין שהם נוהגות בזה"ז כמו
בזמן הבית וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקמר
ומוגש לשמי ואמרינן מנחות (דף ק'). אלו ת"ח העוסקים
בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאלו מקריבין
אותן בביהמ"ק, בשיתא מצינא, זרעים אינו נוהג בחו"ל
וכן פהרות עכ"ל. הרי בסדר קדשים היו לומדים
האמוראים כמו שאר סדרים ומטעם זה סדרו רב אשי
ורבינא בדורות הבאים גמרא על כל סדר קדשים מה
שלא עשו כן בזרעים ובטהרות אף שהיה להם תליסר

מתבתין גם על מס' שקצין כדאיתא בכרכות (דף כז)
והיינו מטעם הנ"ל דלימוד קדשים נהשב לישראל כאלו
מקריבין עוד הקרבנות וכ"כ הרמב"ם בפ"ה המשניות
בסוף מסכת מנחות וז"ל ואחז"ל ת"ח העוסקים במלאכת
עבודה מעלה עליהם הכתוב כאלו נבנה הבהמ"ק
בימיהם וע"כ ראוי לאדם להתעסק בדברי הקרבנות
ולשאת ולתת בהם ולא יאמר הרי הן דברים שאין צורך
להן בזה"ז כמו שאומרים רוב בני אדם עכ"ל.

ודע עוד דלימוד הזה מועיל לאדם שלא ימצא
מקטרגין עליו מלמעלה כדאיתא בזה"ק במדרש הנעלם
פרשה וירא א"ר כרוספדאי האי מאן דמדכיר עינינא
דקורבניא ותקרבתא בפומיה בבתי כנסיות ובבתי
מדרשות (דהיינו כל קרבן וקרבן למה הוא בא ומעשה
העבודה והקרבה ממש בכל קרבן) וכיון בה (ר"ל שתהא
זה במקום עסק ההקדמה לכפר עי"ז אותו החטא שבא
עליו אותו הקרבן) ברית כרותה היא דאינון מלאכי
דמדכרין חוביה לאבשא ליה דלא יכלין למעבד להון אלא
טיבו עכ"ל וע"ש עוד שאליהו הנביא גילה זה הסוד
לר' פנחס עי"ש.

והנה מזה המאמר לבד נוכל להבין גודל הזרירות
ללימוד ההוא הלא כ"א יודע את נגעיו לכבו שיש לו עונות
הרבה וממילא יש עליו עי"ז כמה מקטרגים ר"ל כי מכל